

Rafit, prop de St. Joan de les Abadesses, ja he parlat ben precisament a l'art. *Mafet*; i com que sembla aclarit que vénen de REFECTUS 'reconstruït', no és probable que tinguin gaire afinitat originària amb els següents (d'àrea més meridional) si no és per influència recíproca.

RAFEQUES és sobretot NP, no sense alguna concreció toponímica. Com a cognom, molt arrelat a la dr. del Llobregat, 8 pobles en *AlcM* (3, i un parell de val.); un a Vilanova i G., a. 1820 (*BABL* xvi, 300). L'origen és àrabic: probablement (o sobretot) de *rafiq* 'compare, company'; «*rafiq* 'compañero en trabajos, compadre'», *PAlc*, amb femení *rafiya*, i pl. *arfiq* («camarada» en Boqtor); el femení amb tendència eròtica: «comadre» (*PAlc*) i «maitresse», «femme entretenue» (a Núbia etc.): Dozy (*Suppl.* 1, 544a); *rafiqa* (Wright, *Ar. Grammar* 1, 190b). D'on (*ar*-)*Rafiqa* població vora el Nil (a. 885, Khurradābiḥ, p. 32). El vigor del mot s'havia de reforçar per la confluència amb un parònim (de consonant medial *h*), que acaba d'explicar l'èxit d'aquest nom en les terres catalanes, on el *h* es confongué amb *f*: un *Sulāiman ben Raḥiq* té biografia en la col·lecció del valencià Abenalabbar (*Tekmila*, 258). Des del cat. va sobreeixir cap al Llenguadoc, on Sabarthès registra un hameau *Raffèque* agre. al mun. d'Orsans, dept. Aude.

L'afinitat és només parcial, o per contacte secundari, amb els següents. En especial RAFEGUERA, que designa llocs del Penedès i Cp. Tarr. 1127: un mas prop d'Olerdola: «mansum de ipsa Rafagera» (*Cart.* 30 St. Cugat III, p. 82); allí, de nou: 1161: *Rafegera* (ib., p. 207); 1164: un «Ollarius de Rafegera» firma en un doc. tarragonès (Font Rius, *C. d. p.*, § 125); 1171: el mas *La Boella* «qui fuit de Berengario de Rafegera», figura en el test. de l'arquebisbe de Tarr. (Villan., *Vi. Li.* xix, 269.1), referent a *La Boella* NL àrab del te. La Canonja; 1191: Vidianus de *Ça Rafegera*, un dels 3 cavallers a qui Anfós el Cast féu donació de Vilafranca del Penedès (*BABL* II, 455). Més sobre aquests *Ollarius* i *Vidianus* en Font Rius I, §§ 125, 138.

Formació que té més de català, almenys el sufix, que d'àrabic: paral·lela a *Puig-Rafeg-ut* (*DEC* VII, 40b 49). L'arabisme resulta més clar, almenys en connubi, en *Avinrafec*: *S. XII*: «orto de *Avinrafec*» (doc. de Poblet) (*Cart. id.*, p. 122); 1149: *Aben-Rafec*: en la repoblació de Tortosa, R. Bg. IV cedeix a G. de Sentmenat cases etc., que havien estat d'un *Aben Rafec* (*Ll. Bl. de Stes. Creus*, § 42, i p. 773, n. 8).

1278: Poblet cedeix terres de *Codoç* a un Petrus *Burafec* [*< Abu Rafiq*] (Font R. I, § 331). Aquest (*A*)*burrafec* acaba donant, amb metàtesi *Barrufec*, i potser amb canvi de sufix «*R. Barrufel*» que figura en un doc. de 1161, relatiu a *Avinseló* (després *Vensilló*), despoblada del Pla de Lleida (Font R., § 116); el mateix Ramon *Barrufell* era comanador de Barbens en l'any 1168 (segons la monografia de MiretS., p. 19); però bé pogué ser un dels moros lleidatans cristianitzats des de la conquesta de la ciutat vint anys abans.

En aquest *Rafec* de *Aben Rafec* i *Abu-Rafec*, podem veure el resultat del mateix *Rafiq* × *Raḥiq* que

ens ha donat supra l'explicació de *Rafeques*; semblaria, doncs, que s'accentués en *-ec*, però no assegurem que no hi vagi coexistir un accent *-rafec*: potser per aquell connubi amb el cat. *rafec*. I com sigui que el *-q* final, de vegades cau del tot en els nostres arabismes (cf. *alambi* < *anbiq*, *tabà* < *tabaq*) potser hi podem enllaçar: Finca de *Ràfi*, te. Benicarló (xxviii, 112. 1); i llavors un «*Villa Rafia*», a. 1068, en doc. del Vallès, que sembla ser de vora Ripollet (*Cart. St. Cugat* II, 327). Passat que es tractés d'un adj. nisba fem. *rafiya*, derivat de l'ar. *raff* 'caire, línia extrema'. En major o menor grau hi haurà hagut en català barreja i confluència de noms d'aquestes arrels i també de l'arrel àr. *rfo* 'alçar, aixecar-se' («elevare, altitudo» *RMa*), d'on els adjectius *rafiç*, *rafiç* (*RMa*, 363), *Rafiç* i altres 3 NPP a Àrabia (Hess, 26a).

No sembla gaire possible fer venir d'aquest grup un mot mal conegut *rafe*a (-ee, gen. fem.) com a nom d'un tribut: citat junt amb el «teloneu» en docs. carolingis cat.: «*thellonei et rafee et ex mercato*» a. 898, i aclarint: «*salinarii, telonei et rafee sive naufragii, atque pascuarii*» (*Cat. Car.* II, p. xvii). Sembla un mot francès antic en *-ee* (-ATA): tribut imposat al botí per despulles de cors o de naufragi: cf. al. *raffen* 'arrabassar', fr. ant. *rafler, raffer*.

Ràfol, V. *Ràfels Rafull*, V. *Ra*- (misc. àr.) *Ragell*, V. *Vinarragell Ragolisa*, V. *Rigolisa Raidic*, V. *Rajadell*

EL RAIG

Cingle i Clot del Raig de la Brolla, per on salta l'aigua, te. St. Martí de Llémna (XLIV, p. 106); altres llocs on salta l'aigua, allí prop, *Can Raja* (p. 108); *El Raig*, a Bellestar (xxviii, 21.8) i a la costa d'Eivissa (*Nomencl. Mar.*, n.º 95); Puig del Raig, a Argelers (xxv, 43.12); sengles Font del Raig o simplement *El Raig*, a Estoer (xxvi, 166.16) i a Lluçà o Sta. Eulàlia (XLVI, 158.28).

Potser té el mateix origen el *Cap des Raç* a la costa de Son Servera-Capdepera (xli, 183.24), però com que els mapes Despuig i Masc. posen *Raix*, més aviat crec que allà ve de l'ar. *ra'is* variant de *ra's* 'cap (humà) etc.', trivialitzat i induït pel fet que 2 k. més a l'O. hi ha una platgeta amb font, que en diuen *Es Ratjoli* (161.11); cf. *Cala Ratjada*, la important platja de més al Nord; i d'altra banda cf. *El Rajolí*, te. Pinós de Solsonès, afl. de la Ribera de Cal Borràs (XLVI, 95.46).

Els pescadors de la Costa Brava prenen com a senya un cim damunt de Llafranc, el «Puig de *Rai(g)*»: anotat per Casac. 1923-4, que potser té aquest origen: pron. «p. dā *ra'is*» per un de Palamós, «p. dā *ra'is*» per un de Calella de Palafrugell. Però essent senya de gent de mar també podria venir de *raig* 'tramat de fustes' per embarcar troncs etc.

El Bosc de *Raio* de l'alt Pallars, te. Farrera (1932, Ll. 22, p. 80) pot ser un duplicat d'aqueixos *Raig*, amb fonètica pre-catalana (*E.T.C.* I, 150).